

Pincode.

Samenwerken en onderhandelen

29/1/23

Noordhoff Uitgevers

Iedereen leert

Hoofdstuk 6 | Samenwerken en onderhandelen

- 6.1 [Zwijgen of praten?](#)
- 6.2 [Het ene goed is het andere niet](#)
- 6.3 [Wie heeft er profijt van?](#)
- 6.4 [Welke afspraken maak je over je loon?](#)

6.1 Zwijgen of praten?

Als je financiële keuzes moet maken, weeg je opbrengsten en kosten (risico's) af.

We gaan er vanuit dat iedereen op basis hiervan rationele keuzes maakt...

... maar is dat ook zo?

Dit bestuderen we met **speltheorie**.

Speltheorie:

Een wiskundige manier om keuzeproblemen op te lossen. De speltheorie gaat vooral over gedrag van mensen.

6.1 Zwijgen of praten?

Het bekendste spel is het **gevangenendilemma**.

Gevangenendilemma of prisoner's dilemma:

Het gevangenendilemma is een denkbeeldig probleem waar gevangenen tegenaan zouden kunnen lopen. Als iedere partij zijn eigen belang vooropstelt, geeft dat niet de optimale uitkomst.

6.1 Zwijgen of praten?

Korte uitleg van het gevangenendilemma:

Twee gewapende mannen worden opgepakt. Ze worden verdacht van een ernstig misdrijf. Het staat vast dat ze de daders zijn, maar om ze te kunnen veroordelen is wel bewijs nodig en dat ontbreekt. De verdachten worden apart in een cel gezet en kunnen niet met elkaar communiceren. De rechter bezoekt de mannen in hun cel en doet ieder het volgende voorstel. Als jullie allebei blijven zwijgen, kan ik je niet veroordelen wegens gebrek aan bewijs. Je krijgt een straf voor het wapenbezit, maximaal één jaar cel. Als een van jullie bekent, kan ik snel tot een uitspraak komen. Degene die bekent, zal ik vrijspreken, omdat hij heeft meegewerkt, de ander die blijft zwijgen is dan de schuldige. Hij krijgt een straf van tien jaar cel. Als jullie allebei bekennen, krijg je allebei een straf van vijf jaar.

6.1 Zwijgen of praten?

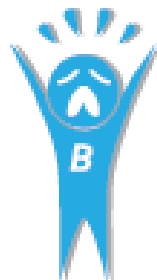
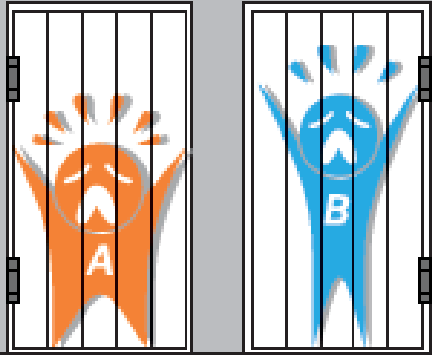
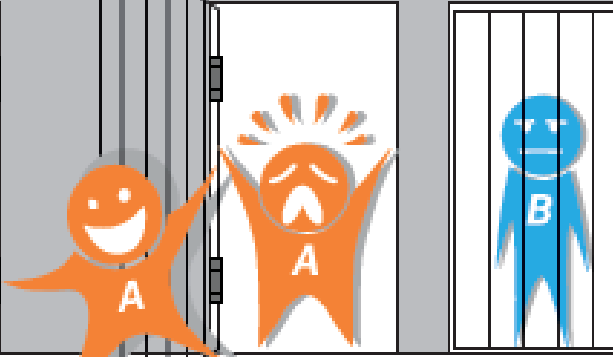
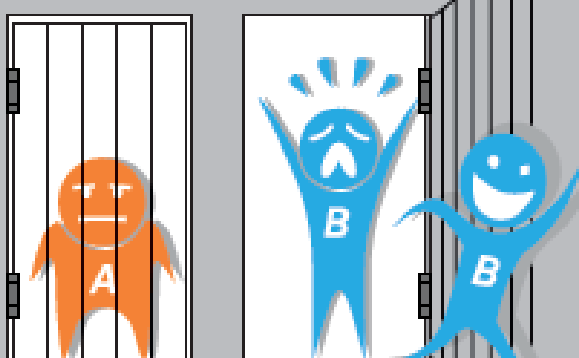
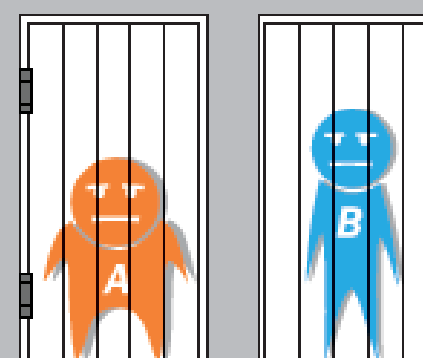
In een tabel:

Tabel 1 Prisoner's dilemma

	Ik zwijg.	Ik beken.
Hij zwijgt.	Ik krijg één jaar.	Ik ben vrij.
Hij bekent.	Ik krijg tien jaar.	Ik krijg vijf jaar.

6.1 Zwijgen of praten?

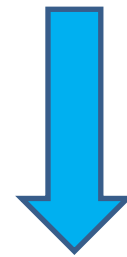
Dit zijn de mogelijke uitkomsten van het klassieke prisoners' dilemma:

Prisoners' dilemma		Gevangene B			
		Bekennen 	Niet bekennen 		
Gevangene A	Bekennen 	 3 jaar 3 jaar	 0 jaar 5 jaar		
	Niet bekennen 	 5 jaar 0 jaar	 1 jaar 1 jaar		

6.1 Zwijgen of praten?

Een typische spelsituatie kan ontstaan tussen bijvoorbeeld supermarkten.

Een prijsverlaging door het ene bedrijf lokt vaak een zelfde reactie op van de concurrent. Hierdoor kan een **prijzenoorlog** ontstaan.

Het ontstane voordeel van een lagere prijs is dan vrijwel direct weer verdwenen. Eigenbelang levert niet altijd de beste oplossing.

Prijzenoorlog:

Meestal een strategie van supermarkten om door middel van prijsverlagingen klanten te winnen.

6.1 Zwijgen of praten?

Bij zelfbinding laat een bedrijf weten wat het gaat doen bij een dilemma en laat zich niet leiden door anderen.

Tegenover zelfbinding staat samenwerking.

Zelfbinding:

Een bedrijf of persoon maakt van tevoren bekend wat het/hij gaat doen bij een dilemma.

6.2 Het ene goed is het andere niet

Individuele goederen hebben de volgende kenmerken:

- Verhandelbaar via een markt
- Er is een prijs voor vast te stellen
- Alleen te verkrijgen als je ervoor betaalt
- Meestal rivaliserend: als jij het koopt kan een ander het niet kopen

Individuele goederen:

Goederen die door de markt worden geproduceerd.

6.2 Het ene goed is het andere niet

Collectieve goederen hebben de volgende kenmerken:

- Door de overheid geproduceerd
- Niet in individuele eenheden te splitsen
- Niet mogelijk een individuele prijs voor het goed in rekening te brengen

Collectieve goederen:

Goederen die door de overheid worden geproduceerd en voor iedereen beschikbaar zijn.

6.2 Het ene goed is het andere niet

De overheid regelt dus allerlei collectieve goederen die maatschappelijk belang hebben (bijvoorbeeld stadsparken, dijken, rechtspraak, brandweer).

Hiervoor heeft de overheid verschillende redenen:

- Iedereen moet er gebruik van kunnen maken
- Controle uitoefenen op de kwaliteit
- Te duur om door de markt te laten produceren
- Stimuleren van positieve effecten van deze goederen

6.2 Het ene goed is het andere niet

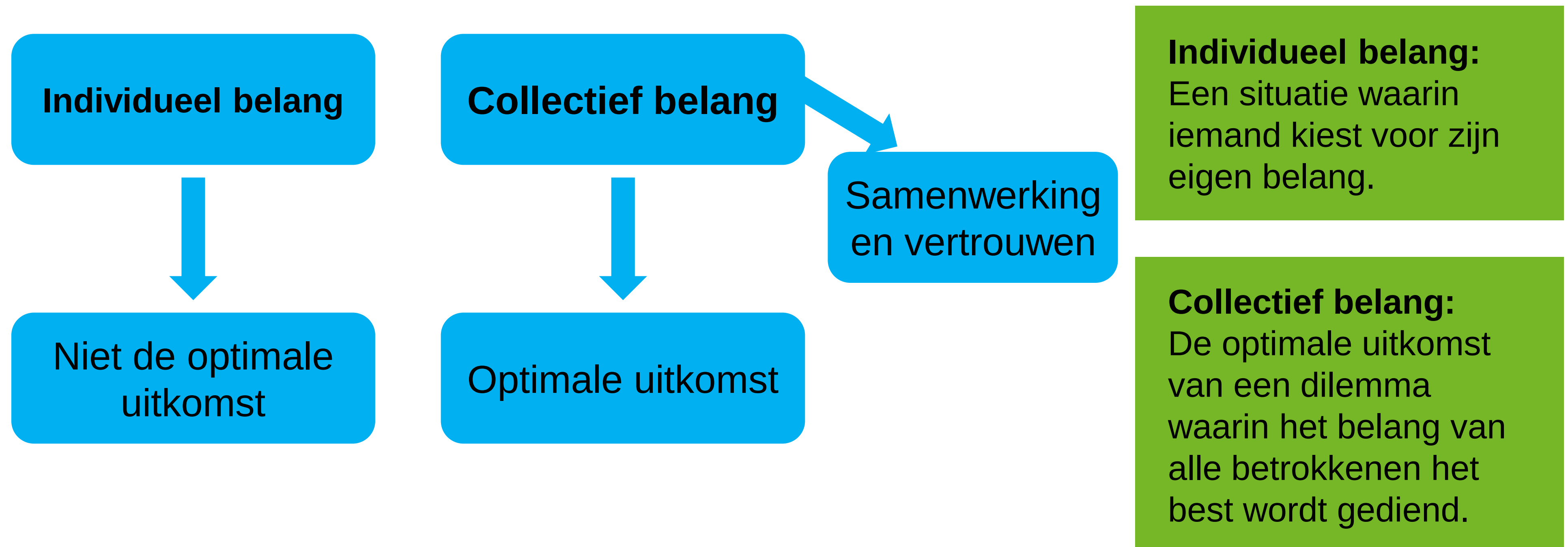
Samengevat zijn dit de verschillende soorten goederen:

Type goed	Producent	Splitsbaar in individuele eenheden	Maatschappelijk belang
Collectief	Overheid	Nee	Ja
Quasi-collectief	Overheid	Ja	Ja
Individueel	Onderneming	Ja	Nee

Quasi collectieve goederen:

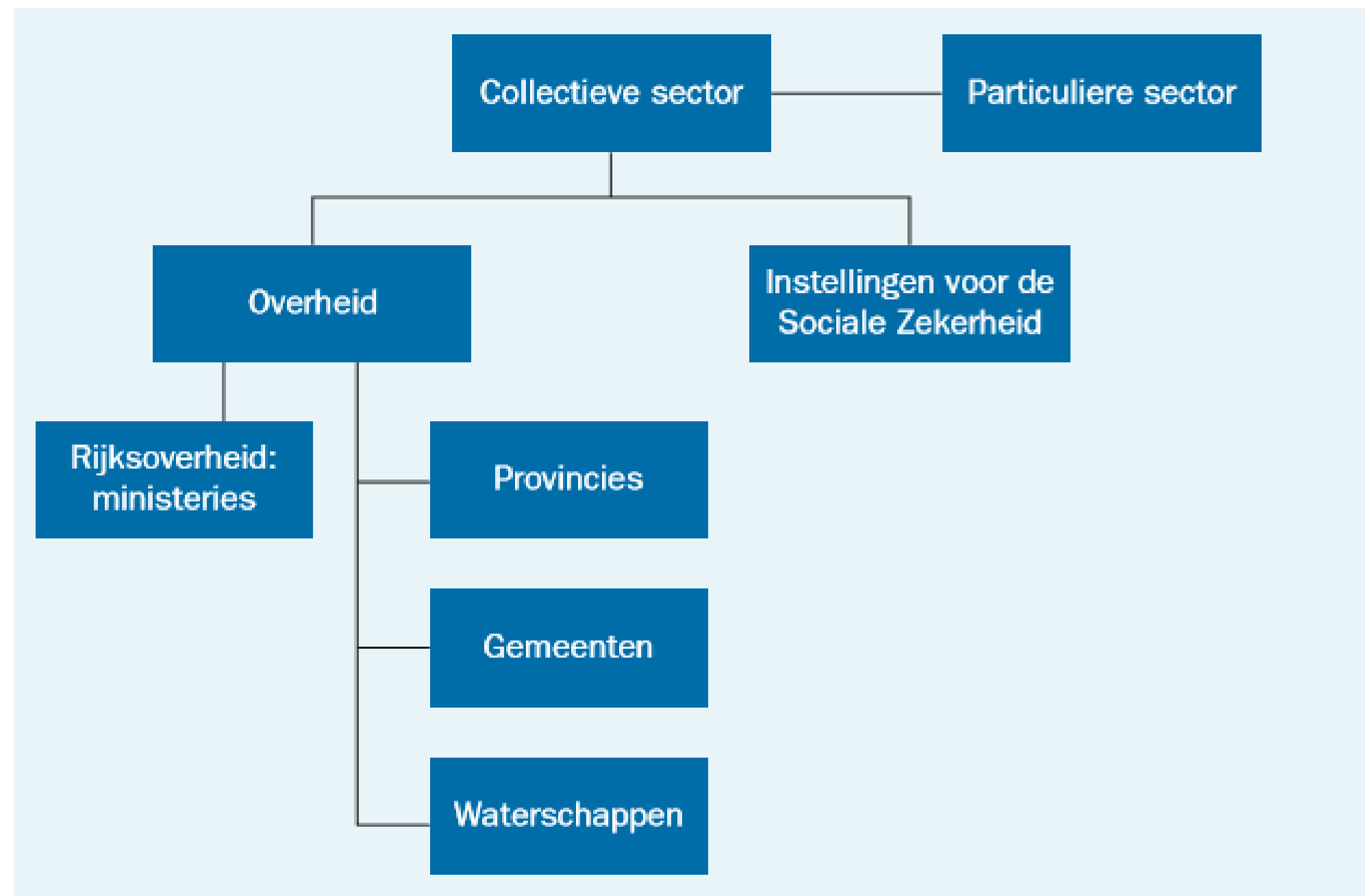
Goederen die door de markt geproduceerd zouden kunnen worden, maar om diverse redenen toch door de overheid worden gemaakt.

6.3 Wie heeft er profijt van?

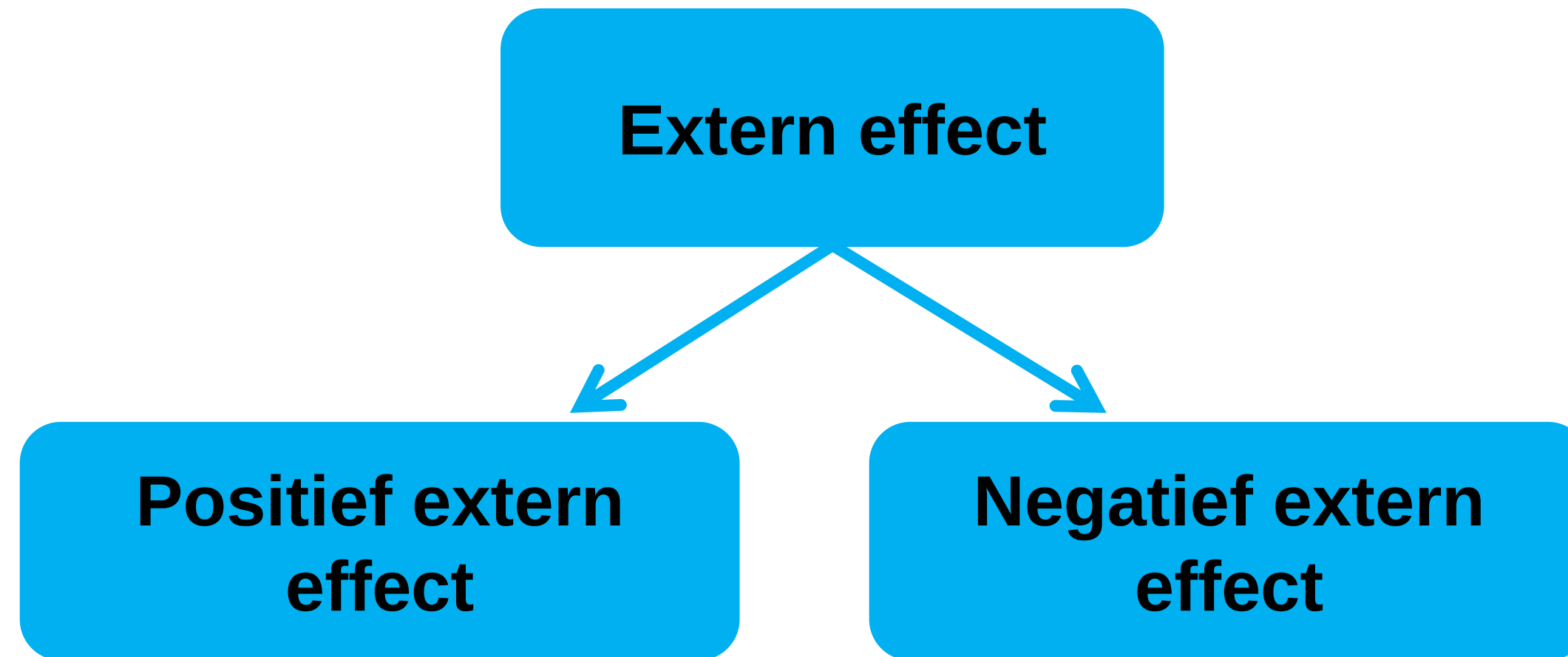
6.3 Wie heeft er profijt van?

De **collectieve sector** (of publieke sector) staat tegenover de particuliere sector.

Collectieve sector:
De sector die collectieve goederen produceert: de overheid en de instellingen voor sociale zekerheid.

6.3 Wie heeft er profijt van?

Externe effecten:

De invloed die de productie van een goed of dienst op anderen kan hebben en die niet in de prijs van het goed is opgenomen.

Positief extern effect:

Een extern effect met een positieve invloed.

Negatief extern effect:

Een extern effect met een negatieve invloed.

6.4 Welke afspraken maak je over je loon?

Zoals op elke markt, wordt ook op de arbeidsmarkt onderhandeld over de prijs.

Een werknemer probeert zo goed mogelijke **arbeidsvoorwaarden** af te spreken voor zijn diensten.

Is dat gelukt, dan sluit je een **individuele arbeidsovereenkomst**.

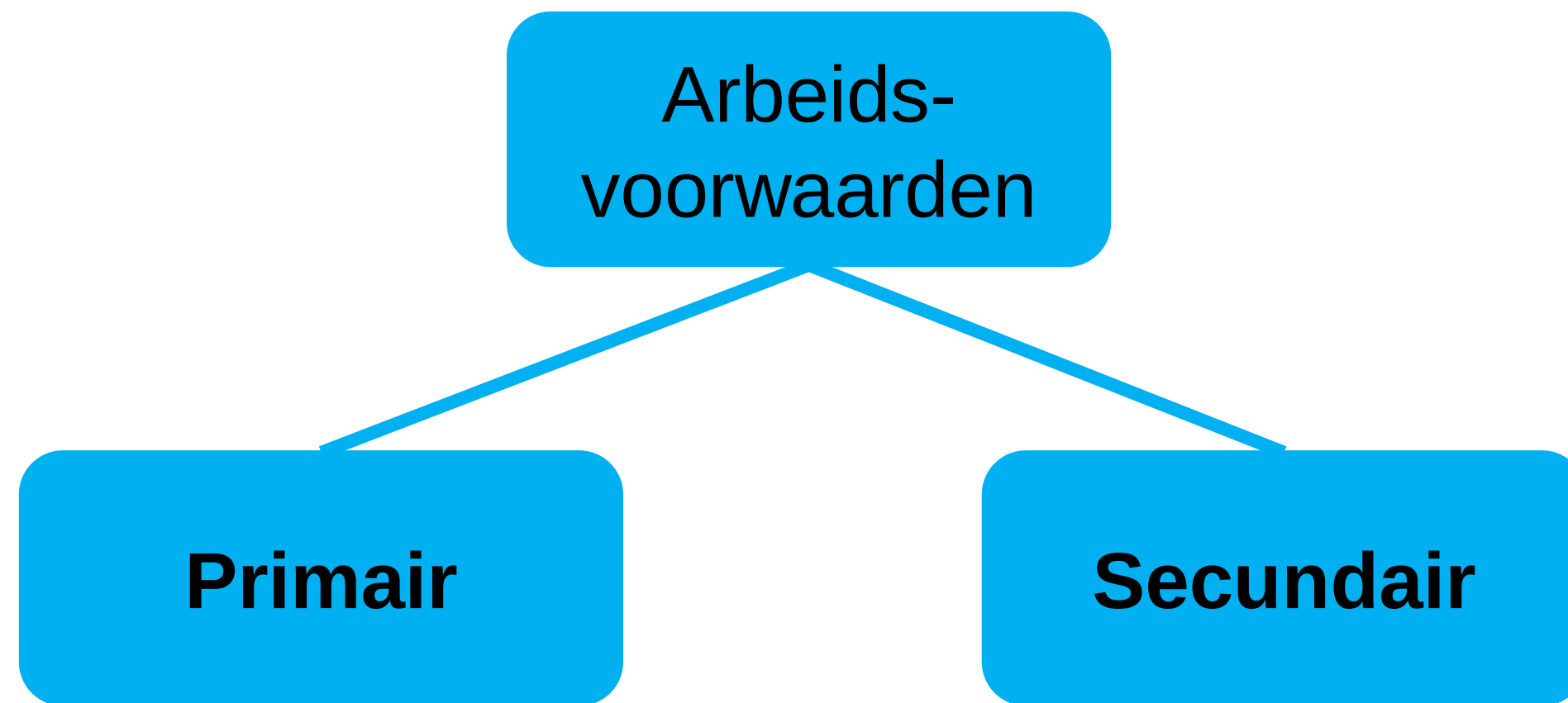
Arbeidsvoorwaarden:

De voorwaarden waaronder je een baan wilt aanvaarden.

Individuele arbeidsovereenkomst:

Afspraken over arbeidsvoorwaarden tussen één werkgever en één werknemer.

6.4 Welke afspraken maak je over je loon?

Primaire arbeidsvoorwaarden:
De arbeidsvoorwaarden die gaan over loonhoogte, vakantiegeld en overwerk.

Secundaire arbeidsvoorwaarden:
De arbeidsvoorwaarden die gaan over werkomstandigheden, lengte van pauzes en vakantiedagen.

6.4 Welke afspraken maak je over je loon?

Om tijd te besparen voor zowel de werkgever als de werknemer, worden er vaak **collectieve arbeidsovereenkomsten** (cao) gesloten.

Een cao moet door de regering **algemeen verbindend** worden verklaard.

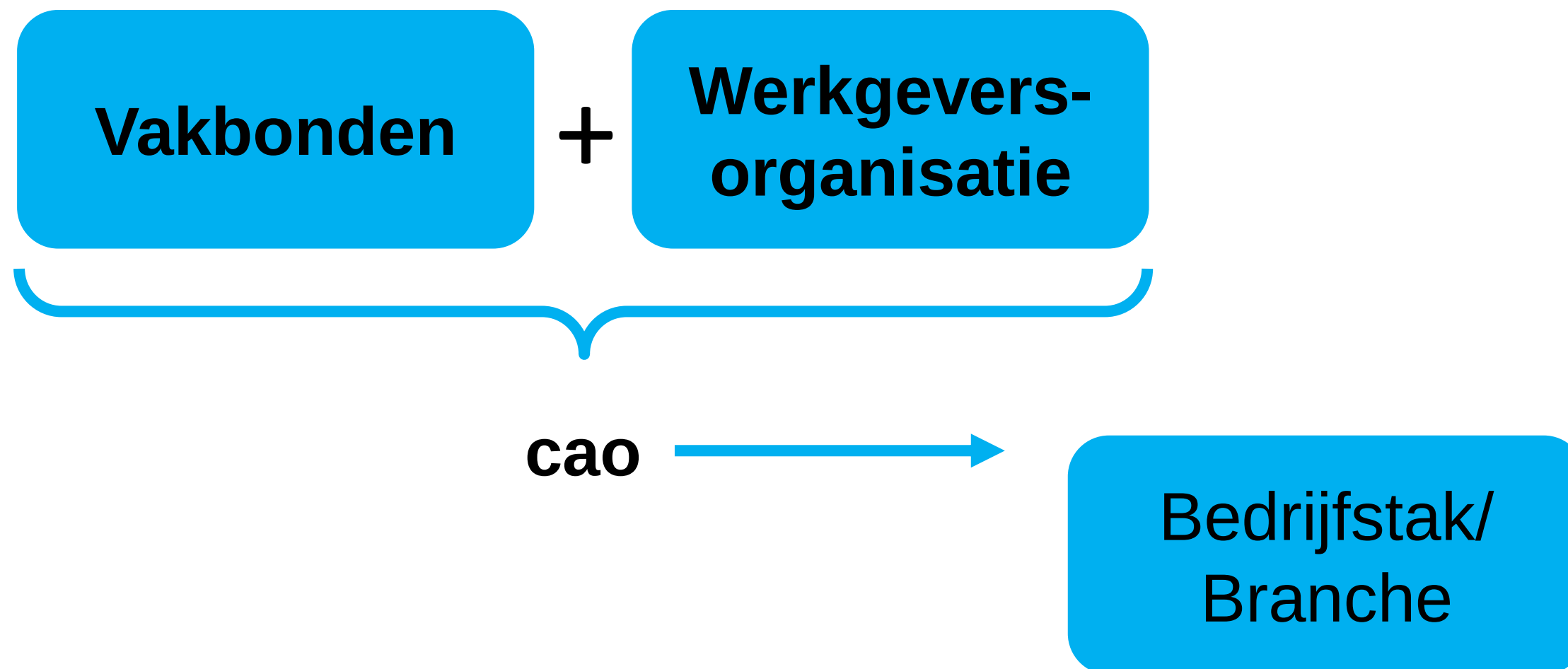
Cao:

Afspraken over de arbeidsvoorwaarden in een branche of bedrijf. Afgesloten tussen werkgevers en vakbonden.

Algemeen verbindend verklaren:

Het door de regering verbindend verklaren van een cao voor iedereen.

6.4 Welke afspraken maak je over je loon?

Vakbond:

Een organisatie die opkomt voor de belangen van werknemers.

Werkgeversorganisatie:

Een organisatie die onderhandelt namens de werkgevers.

Bedrijfstak:

Een groep bedrijven die dezelfde producten of diensten maakt.

6.4 Welke afspraken maak je over je loon?

De vakbond komt voor de individuele de collectieve belangen van werknemers.

Leden van de vakbond betalen een percentage van hun loon.

Werknemers die geen lid zijn van de vakbond profiteren wel van wat de vakbond doet. Dit heet **meeliftgedrag**.

Meeliftgedrag:

De mogelijkheid om van een goed of dienst gebruik te maken, zonder ervoor te betalen.